

Ekonomisk kommentar

**Lägre svarsfrekvens innebär
utmaningar för
penningpolitiken
i flera länder**

Caroline Flodberg och Pernilla Wasén

NR 11 2024, 10 juni

Lägre svarsfrekvens innebär utmaningar för penningpolitiken i flera länder

---

Penningpolitiken påverkar inflationen genom flera kanaler, däribland genom efterfrågan och resursutnyttjandet i ekonomin. Detta mäts ofta med arbetslösheten, vilket innebär att centralbanker lägger stor vikt vid arbetsmarknadsdata. Många centralbanker, inklusive Riksbanken, har dessutom en flexibel inflationsmålpolitik där de, utan att åsidosätta inflationsmålet, ska beakta den realekonomiska utvecklingen i sina penningpolitiska beslut. Federal Reserve har ett dualt mandat, där de förutom ett inflationsmål också verkar för maximal sysselsättning. Då behövs tillförlitlig arbetsmarknadsstatistik.

Över tid har emellertid svarsfrekvensen i olika statistiska enkätundersökningar, bland annat i Arbetskraftsundersökningarna (AKU), minskat. Utvecklingen är gemensam för flera länder, och accentuerades på många håll i samband med pandemin. AKU tillhandahåller det officiella arbetslöshetsmättet i Sverige. Det är en internationellt harmoniserad undersökning med relativt kort eftersläpning och är en viktig datakälla som används av många beslutsfattare, däribland centralbanker.

I denna ekonomiska kommentar beskriver vi hur svarsfrekvens och osäkerhet i arbetsmarknadsstatistik har utvecklats i några länder, samt illustrerar dess betydelse för penningpolitiken.

Författare: Caroline Flodberg och Pernilla Wasén, verksamma vid avdelningen för penningpolitik¹

Lägre svarsfrekvens i arbetsmarknadsundersökningar

I många länder baseras en stor del av den månatliga och kvartalsvisa arbetsmarknadsstatistiken på urvalsundersökningar där individer, hushåll och företag får svara på frågor om situationen på arbetsmarknaden. Men över tid har svarsfrekvensen, det vill säga andelen individer, hushåll och företag som svarar på undersökningarna, minskat i många länder (se diagram 1). I samband med pandemin förstärktes denna utveckling och svarsfrekvensen föll i vissa fall drastiskt.

I Storbritannien har svarsfrekvensen i AKU minskat under en längre tid. Kravet på social distansering i mars 2020 innebar att AKU övergick från att tidigare ha genom-

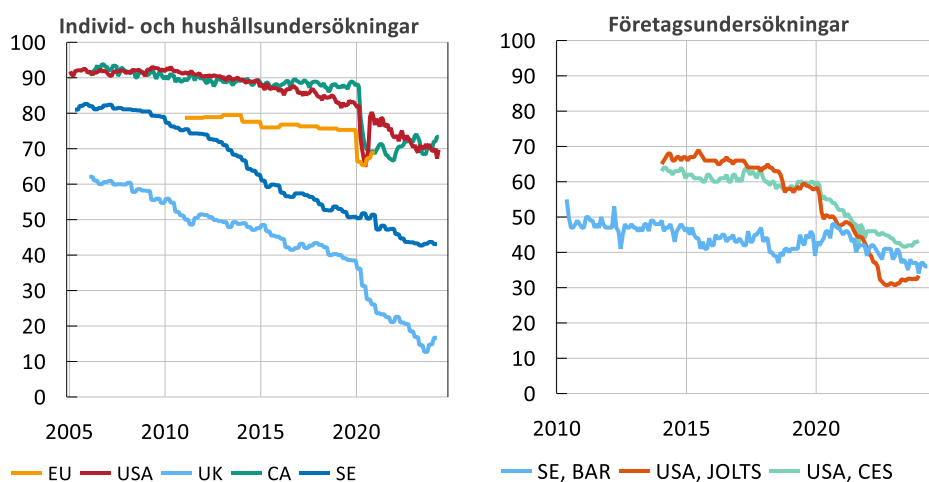
---

¹ Tack till Elisabet Andersson och Frida Videll på Statistiska centralbyrån samt Mikael Apel, Charlotta Edler, Mattias Erlandsson, Peter Gustafsson, Iida Häkkinen Skans, Caroline Jungner, Mårten Löf, Pär Stockhammar, och Anders Vredin på Riksbanken.

fört den initiala intervjun som besöksintervju till telefonintervju. Det påverkade svarsfrekvensen tydligt.² Under 2023 fortsatte svarsfrekvensen minska och vid insamlingen i augusti var den så låg att Office for National Statistics (ONS) valde att pausa publiceringen i oktober. Under den perioden ersatte ONS AKU-utfallen med experimentella estimat.³ I Kanada har svarsfrekvensen i AKU varit hög, även om den minskade i samband med pandemin när den delmängd av AKU som genomfördes som besöksintervjuer ersattes av i huvudsak telefonintervjuer under mars 2020 till oktober 2022.⁴ I Sverige påverkades inte svarsfrekvensen på samma sätt som i andra länder under pandemin eftersom AKU i huvudsak har genomförts med telefonintervjuer under en lång tid. Den har dock minskat trendmässigt sedan 2009.⁵ Svarsfrekvensen för Konjunkturbarometern, som bland annat mäter anställningsplaner i näringslivet, har också minskat något över tid.

Diagram 1. Svarsfrekvens i olika undersökningar

Procent

Anm. CA= Kanada, SE=Sverige, UK=Storbritannien. EU, Kanada, Sverige och Storbritannien avser AKU. USA avser CPS som, i likhet med AKU, producerar statistik över arbetskraft, sysselsättning och arbetslöshet. Data för EU under åren 2011–2019 är årlig, därefter kvartalsvis. Data för EU saknas efter kv4 2020. BAR avser Konjunkturbarometern, oviktad svarsfrekvens för näringslivet. JOLTS producerar statistik över lediga jobb, anställningar och separationer. CES producerar statistik över sysselsättning utanför jordbruket, timmar och inkomster (non-farm payrolls).

Källor: SCB, U.S. BLS, ONS, Statistics Canada och Konjunkturinstitutet.

² Se Office for National Statistics (2020).

³ ONS har under en tid arbetat med att ta fram en transformerad AKU, som i mars i år ersatte den tidigare AKU som primär arbetsmarknadsstatistik. I den nya statistikprodukten, som de kallar TLFS, har de bland annat återinfört besöksintervjuer och utökat urvalet, se Office for National Statistics (2023).

⁴ Se Statistics Canada (2023).

⁵ Det är svårt att exakt svara på varför svarsfrekvensen i AKU har minskat trendmässigt i Sverige. Förekommande förklaringar är att intervjuundersökningarna har ökat vilket har skapat en "undersökningströtthet" och att allt fler väljer att inte svara när de inte känner igen det telefonnummer som ringer. Svarsfrekvensen skiljer sig dock åt mellan olika demografiska grupper, och i Sverige är svarsfrekvensen generellt lägre bland unga och utrikes födda, se SCB (2015). Utrikes födda är en grupp som ökat som andel av befolkningen över tid och eftersom utrikes födda som grupp i genomsnitt har en lägre svarsfrekvens, kan man anta att det har bidragit till att svarsfrekvensen i sin helhet har minskat.

Även svarsfrekvensen i olika arbetsmarknadsundersökningar i USA påverkades tydligt i samband med pandemin. För Current Population Survey (CPS) som motsvarar AKU innebar pandemin att besöksintervjuer nästan helt och hållet ersattes med telefonintervjuer under perioden mars 2020 till december 2021.⁶ Även svarsfrekvensen i viktiga företagsundersökningar såsom Job Openings and Labor Turnover Survey (JOLTS) som bland annat mäter antalet lediga jobb, samt Current Employment Statistics (CES) som publicerar sysselsättningsstatistik för näringslivet (non-farm payrolls), påverkades av pandemin till följd av nya arbetssätt då en större andel data började samlas in med webbenkäter istället för telefonintervjuer.⁷ Trots att pandemin är över och flera undersökningar har återgått till den insamlingsmetod de hade innan pandemin har dessa undersökningar inte nått den svarsfrekvens som förelåg innan pandemin.

Ett stort bortfall innebär försämrade precision och är en försvårande omständighet för penningpolitiken

Urvalsundersökningar är av olika anledningar alltid omgärdade av osäkerhet. Det beror dels på att de inte undersöker hela populationen, så kallade urvalsfel, dels på diverse mätfel samt slumpmässiga fel även om de i regel minskar i betydelse när *antalet* svar ökar. En låg *svarsfrekvens* (stort bortfall) däremot, innebär en ökad risk för systematiska fel, så kallad statistisk bias, som inte kan hanteras genom att öka urvalsstorleken. Statistisk bias uppstår när svarsfrekvensen minskar bland individer, hushåll eller företag som har andra arbetsmarknadsegenskaper än den genomsnittlige respondenten. Det gör att undersökningen blir mindre representativ för hela populationen. Med statistiska metoder går det att skatta den osäkerhet som kommer från urvalsfelen och från slumpmässiga faktorer, men det är svårare att bedöma hur stora de systematiska felen är och hur de påverkar resultaten.⁸

Som tidigare nämnts har svarsfrekvensen i AKU i Storbritannien minskat mycket och till låga nivåer, men även i Sverige är den tydligt lägre än för EU-genomsnittet. Mellan 2006 och 2024 har osäkerhetstalet för arbetslösheten i Storbritannien och Sverige ökat från cirka 0,2 procentenheter till cirka 0,3–0,4 procentenheter. För både länderna är därmed konfidensintervallet nu ungefär dubbelt så stort som i mitten på 2000-talet. Det innebär att arbetslösheten i Sverige, som det första kvartalet i år uppgick till 8,3 procent, med ett 95-procentigt konfidensintervall nu ligger mellan 7,9 och 8,7 procent (se diagram 2). I Storbritannien var motsvarande konfidensintervall för arbetslösheten det första kvartalet knappt 4 till drygt 4,6 procent.

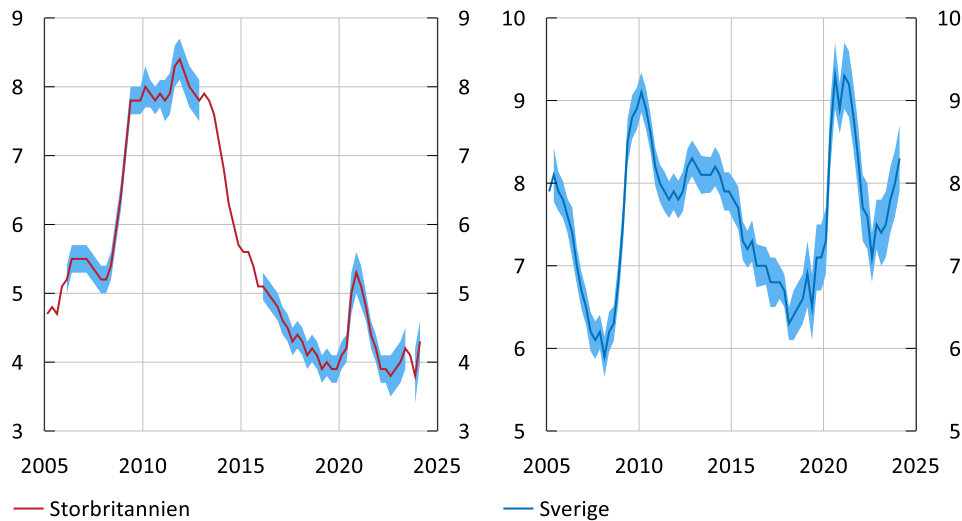
⁶ Se Bureau of Labor Statistics (2022).

⁷ Se Bureau of Labor Statistics (2020) och Bureau of Labor Statistics (2022).

⁸ Den senaste analys som gjordes av bias i AKU är från 2017 och visade på en viss statistiskt signifikant bias, bland annat gällande sysselsatta som överskattas, se SCB (2017). För att reducera riskerna som kommer av det stora bortfallet och göra statistiken mer tillförlitlig använder AKU registerdata, till exempel uppgifter från skatteverket och information från Arbetsförmedlingen om antalet inskrivna arbetslösa, som hjälpinformation i skattingsförfarandet, se SCB (2022). Osäkerheten påverkas även av att antalet svarande har minskat. Urvalsstorleken i AKU har visserligen ökat något över tid, men inte tillräckligt för att fullt ut kompensera för den minskade svarsfrekvensen.

Diagram 2. Arbetslöshet med konfidensintervall

Procent av arbetskraften

Anm. För Storbritannien avser arbetslösheten åldersgruppen 16 år och äldre. För Sverige visas arbetslösheten i åldersgruppen 15-74 år. Osäkerhetstal för Storbritannien saknas för perioden 2013kv1 och 2015kv4, samt för 2023kv3 då ONS pausade sin publicering.

Källor: SCB och ONS.

Penningpolitik beskrivs ibland förenklat som en handlingsregel för styrräntan där olika vikter läggs vid inflationens avvikelse från inflationsmålet och nivån på resursutnyttjandet i ekonomin.⁹ Ju större vikt penningpolitiken lägger vid resursutnyttjandet i ekonomin i samband med beslutsfattandet, desto större problem innebär mer osäkerhet kring arbetsmarknadsdata.

Om man tar hänsyn till osäkerheten kring arbetslöshetsnivån i en enkel penningpolitisk regel så innebär det, allt annat lika, att spridningen på den föreslagna styrräntan över tid nästan har dubblats i Storbritannien, medan den har dubblats i Sverige.¹⁰ I realiteten baseras penningpolitiska beslut på många olika faktorer och överväganden, inklusive olika mått på resursutnyttjandet, och kan därmed inte fångas i enkel regel. Övningen är således inte en beskrivning av hur Riksbanken eller andra centralbanker arbetar, utan ska endast ses som en illustration av hur en ökad osäkerhet i data

⁹ Över tid har ett antal standardmässiga penningpolitiska handlingsregler etablerats under samlingsnamnet 'Taylor-regler', som centralbanker använder i olika utsträckning. Namnet kommer från den amerikanska ekonomen John Taylor som utarbetade den ursprungliga handlingsregeln, se Taylor (1993).

¹⁰ Federal Reserve redogör kontinuerligt för den penningpolitik som olika Taylor-regler föreslår. Som mått på resursutnyttjandet använder Federal Reserve arbetslöshetsgapet, det vill säga skillnaden mellan den faktiska arbetslösheten och bedömningen av den långsiktiga arbetslösheten, se exempelvis Board of Governors of the Federal Reserve System (2023). Hur stor effekt den ökade osäkerheten i data får på styrräntan beror på vilken penningpolitisk regel som tillämpas. Här använder vi en av de regler som Federal Reserve normalt redogör för och som beskrivs som: $R_t^{t93} = r_t^* + \pi_t + 0,5(\pi_t - \pi^*) + (u_t^* - u_t)$ där styrräntan R_t varierar kring en långsiktig nominell räntenivå ($r_t^* + \pi_t$), och variationerna beror på hur inflationen förhåller sig till inflationsmålet ($\pi_t - \pi^*$) och arbetslöshetsgapet ($u_t^* - u_t$). Vår beräkning bygger på att bedömningen av den långsiktiga arbetslösheten, som inte är observerbar och mycket osäker i sig själv, inte påverkas av osäkerhetstalen för den faktiska arbetslösheten. I praktiken är denna bedömning ofta baserad på historiska genomsnitt av punkttestimat för den faktiska arbetslösheten, vilket gör antagandet i vårt räkneexempel acceptabelt.

kan tänkas påverka penningpolitiken.¹¹ Denna osäkerhet är i synnerhet viktig att ha i åtanke under perioder då penningpolitiken är särskilt "data-beroende" såsom de senaste åren, med förhöjd känslighet för enskilda datautfall.

Månatlig registerbaserad data allt mer central i arbetsmarknadsanalysen

Givet osäkerheten kring data bygger bedömningar av arbetsmarknadsläget nästan alltid på en sammanvägning av information från olika källor och indikatorer. Och när osäkerheten i data ökar behöver analysen i högre grad baseras på andra källor, både för att man ska kunna få en bild av den faktiska utvecklingen på arbetsmarknaden och för att göra prognoser.

Den senaste tiden har det uppmärksammats internationellt hur den ökade osäkerheten i data påverkar beslutsfattare som centralbanker.¹² Bank of England uppger till exempel att den osäkra statistiken har gjort det svårare än vanligt att bedöma resursutnyttjandet på arbetsmarknaden, vilket är en utmaning i deras beslutsfattande.¹³ Under perioden då AKU i Storbritannien inte ens publicerades behövde Bank of England i högre grad basera sin arbetsmarknadsanalys på andra data. Bland annat baserades analysen på olika företagsundersökningar, registerdata över skattebetalningar och olika indikatorer.¹⁴ I USA, där arbetsmarknaden har varit överraskande motståndskraftig, finns en diskussion kring hur träffsäker sysselsättningsdata enligt exempelvis non-farm payrolls är.¹⁵

Riksbanken gör prognoser på arbetslösheten och antalet sysselsatta enligt AKU.¹⁶ Som stöd i bedömningen av läget på arbetsmarknaden har Riksbanken under en lång tid använt många datakällor, exempelvis registeruppgifter från Arbetsförmedlingen, Konjunkturbarometern, samt Riksbankens egen företagsundersökning. Om andra källor tydligt pekar på en annan utveckling än AKU så beaktas det i analysen.¹⁷

På grund av fallande svarsfrekvens använder SCB registerdata i allt fler av sina statistikprodukter. I maj 2022 började SCB publicera en ny statistikprodukt: Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS). BAS utgörs av registerdata från 2019 och framåt och

---

¹¹ Förutom statistisk osäkerhet finns det andra faktorer som gör det svårt att använda en Taylor-regel operativt, som att data ofta revideras i efterhand, se Orphanides (2001).

¹² Ökad osäkerhet i arbetsmarknadsdata försvårar även för andra politikområden, inte minst för arbetsmarknadspolitiken.

¹³ Se Bank of England (2024a), Bank of England (2024b) och Financial Times (maj 2024).

¹⁴ Se Bank of England (2023).

¹⁵ Månadsutfall för non-farm payrolls revideras normalt de påföljande två månaderna och en gång årligen nästkommande år. Den senaste tiden har storleken på revideringarna blivit uppmärksammade, se exempelvis Financial Times (mars 2024).

¹⁶ Alla länder gör inte prognoser på arbetslösheten enligt AKU. Till exempel gör Norges Bank prognos enligt statistik från NAV (Norges motsvarighet till inskrivna på Arbetsförmedlingen), se Norges Bank (2024).

¹⁷ Vid ett tillfälle 2019 uppstod en sådan situation. Arbetslösheten enligt AKU steg snabbt, vilket inte stöddes av andra källor. Det visade sig senare att det uppstått felaktigheter i datainsamlingen av AKU, se Sveriges riksbank (2019).

bygger bland annat på uppgifter från Skatteverket, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan och kan betraktas som en totalundersökning av arbetsmarknadssituationen för olika grupper utifrån till exempel kön, ålder och ursprung i olika branscher.

I dagsläget finns det inte tillräckligt långa tidsserier för BAS för att Riksbanken ska kunna använda den som huvudsaklig datakälla, och BAS publiceras också med en månad längre eftersläpning än AKU. För att kunna bedöma arbetsmarknadsläget just nu och vart vi är på väg behöver vi längre tidsserier, och över olika konjunkturcykler. BAS saknar också viss information såsom en del av ungdomsarbetslösheten och det outnyttjade arbetskraftsutbudet. Data från BAS är inte heller lika internationellt jämförbara som AKU som är en harmoniserad undersökning, men den aspekten blir förstås mindre viktig om data enligt AKU inte längre skulle bedömas vara tillförlitlig. I dagsläget använder Riksbanken BAS som ett komplement till AKU. Men det är sannolikt att den över tid kommer att få en allt mer framträdande roll i arbetsmarknadsanalysen då tillförlitlig data är grundläggande för att Riksbanken ska kunna göra en bra bedömning av resursutnyttjandet, vilket i sin tur är avgörande för en välavvägd penningpolitik.

Referenser

Bank of England (2023), "Monetary Policy Report - November 2023".

Bank of England (2024a), "Monetary Policy Report – May 2024".

Bank of England (2024b), "[Minutes of the Monetary Policy Committee meeting ending on 8 May 2024.](#)"

Board of Governors of the Federal Reserve System (2023), "Monetary Policy Report: March 2023".

Bureau of Labor Statistics (2020), [Impact of coronavirus \(COVID-19\) pandemic on Job Openings and Labor Turnover data for July 2020 : U.S. Bureau of Labor Statistics \(bls.gov\)](#)

Bureau of Labor Statistics (2022), [Impact of the coronavirus \(COVID-19\) pandemic on The Employment Situation for December 2021 : U.S. Bureau of Labor Statistics \(bls.gov\)](#)

Financial Times (mars 2024), [Wobbly jobs data leaves central bankers on shaky ground \(ft.com\)](#)

Financial Times (maj 2024), [Poor labour market data causes problems for Bank of England \(ft.com\)](#)

Norges Bank (2024), "Monetary Policy Report 1/2024".

Office for National Statistics (2020), [Coronavirus and its impact on the Labour Force Survey - Office for National Statistics \(ons.gov.uk\)](#).

Office for National Statistics (2023), [Labour Force Survey: planned improvements and its reintroduction - Office for National Statistics \(ons.gov.uk\)](#)

Orphanides, Athanasios (2001), "Monetary Policy Rules Based on Real-Time Data", *The American Economic Review*, Vol. 91, Nr. 4, s. 964–983.

SCB (2015), [Bakgrundsfakta: Bortfallsmönster i AKU \(scb.se\)](#)

SCB (2017), [Analys av bortfallsbias avseende Arbetskraftsundersökningarna \(scb.se\)](#)

SCB (2022), [KVALITETSDEKLARATION Arbetskraftsundersökningarna \(AKU\) \(scb.se\)](#)

Statistics Canada (2023), [Labour Force Survey Response Rates, September 2023 \(statcan.gc.ca\)](#).

Sveriges riksbank (2019), "Peningpolitisk rapport oktober 2019".

Taylor, John B. (1993), "Discretion versus Policy Rules in Practice", *Carnegie Rochester Conference Series on Public Policy*, vol. 39 (December), s. 195–214.

SVERIGES RIKSBANK

Tel 08 - 787 00 00

registratorn@riksbank.se

www.riksbank.se

PRODUKTION SVERIGES RIKSBANK)